

הוכן עיני כולל עיון הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים 91430
טל/פקס 6515004 • daf@dafyomi.co.il

שבת דף קמט.

האם מותר לקרוא את שמות האורחים הכתובים ברשימה?

שמה יקרא בשטרי הדיוטות - אליבא דאביי -	שמה ימחוק - אליבא דרב ביבי -	
אסור		כשכתוב על דף
להו"א: אסור ² למסקנא: מותר	להו"א: מותר ¹ - דלא יכול למחוק למסקנא: אסור	כשכתוב בכותל גבוה לפירש"י
אסור ³	מותר [לקושית הגמ': אסור]	כשכתוב בכותל גבוה לפי' תוס'
להו"א: מותר - דאין מחליף בשטר למסקנא: אסור	אסור	כשכתוב בכותל נמוך
אסור	להו"א: מותר - דלא יכול למחוק למסקנא: אסור ⁴	כשחקק על טבלא ופנקס

בני חבורה המקפידים זה על זה עוברים על דברים דלהלן, מה פירושם? [תוד"ה בני].

לפי' ב' בתוס' - קרובין לעבור	לפי' א' בתוס' - עוברין ממש	
שמה ישכחו וימדדו כהרגלם	דכל כלים לגבם הם כלי מדה שמקפידין לידע שיעורו לשלם	משום מדה
שמה ישכחו וישקלו כהרגלם	שאפי' בידם הם מכוונים את המשקל	משום משקל
שמה יאמרו להשלים הדינר כהרגלם	חוששים שמה יאמרו שיתן מנין מסוים כדי להשלים דינר	משום מנין
מתוך הרגלם יזכירו לשון הלואה גם ביו"ט	כשמחזירים זה לזה הם מקפידים על מה ששווה יותר	משום רבית

¹ אלא שהקשתה הגמ' על צד זה, דאכתי יש לחוש גם לשיטתו שמא יקרא בשטרי הדיוטות ואין להתיר. ועוד הקשתה, מהא דמבואר מדברי רבה שאין לחלק בגזירת שמא ימחוק אם הוא במקום גבוה או נמוך, ותמיד יש לגזור.

² ומשום דיש לחוש שאם יקרא בכותל יבוא לקרוא בשטרי הדיוטות. אכן למסקנא סוברת הגמ' שלמ"ד שמא יקרא אין להחליף כותל בכתיבה ולכן אין לגזור. ומה שקשה מדברי רבה, י"ל דדברי רבה תלויים במחלוקת תנאים, ולהאי מ"ד לא ס"ל כדברי רבה. וביארו התוס' (בד"ה לעולם), שע"פ דברי רש"י מסקנא זו היא רק בדברי אביי שהחשש הוא שמא יכתוב, אולם לפי דברי רב ביבי חשש שמא ימחוק, י"ל דס"ל כדברי רבה שיש לחוש שמא ימחוק גם בגבוה שני קומות.

³ ולא מטעם החשש של רבה, דלית להו בין לרב ביבי ובין לאביי את דברי רבה הסובר לחוש שמא ימחוק גם בכותל גבוה, אלא טעמו של אביי משום שגזור שמא יקרא בשטרי הדיוטות, וס"ל דגודא בשטרא מיחלף, ובוה פליג רב ביבי וס"ל דגודא בשטרא לא מיחלף.

⁴ דכן מפורש בברייתא שמכתב שע"ג פנקס אסור, ועל כרחך מיירי אפי' בחקק שם, דאם מיירי בכתב בדיו, א"כ קשה למה התירה ברייתא זו עצמה, לקרוא מכתב שעל גבי הכותל, הרי אם כתוב בדיו יש לחוש שמא ימחוק. אלא ודאי דמיירי כשחקק בפנקס ובטבלא, ובכל אופן אסור משום דמיחלף בשטרות, ויש לנו לחוש שמא יבוא לקרוא בשטרי הדיוטות.

הוכן עיני כולל עיון הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים 91430
טל/פקס 6515004 • daf@dafyomi.co.il

שבת דף קמט:

האם מותר להפיס על המנות?

מנה גדולה כנגד מנה קטנה	כשהמנות שוות בגודלם ¹	
להו"א כפשטות המשנה: אסור למסקנא דחסורי מחסרא: מותר ³	מותר ²	עם בני ביתו הסמוכים על שולחנו
אסור גם בחול משום קוביא	בשבת: אסור משום מדה וכו' בחול: אליבא דהלל משום רבית	עם אנשים זרים

¹ ע' במאירי במשנה, שהטעם שעושים פייס באופן זה, הוא כדי לדעת מי יקבל כל חלק די שוק ויש ירך ויש צואר וכו'.

² והגם שלגבי אחרים יש לחוש לאיסור בדבר משום מדה ומשקל ומנין, ואליבא דהלל משום רבית ד"סאה בסאה". אכן בבני ביתו אין חשש של רבית, וכדברי רב יהודה אמר רב, שאמר שמותר לאדם להלוות בניו ובני ביתו ברבית - כדי להטעימן טעם רבית. פי', כדי שיראו מה הצער של הלואה ברבית, ולא יבואו להלוות ברבית כשיגדלו. וכיון שהם סמוכים על שולחנו, וכל מה שמחזירים לו זה ממונו שלו עצמו, לכן לו אין איסור להלוותם ברבית. ומפרש"י, דכמו שאין כאן איסור רבית, גם איסור מדה ומשקל ומנין - אין כאן, היות שאין להם קפיא בדבר אלא רק רוצה להשוותם בלא קנאה.

³ דכמו שמותר להטעימם טעם רבית כדי שימנעו ממנה, כך יכול להטעימם טעם קוביא כדי שימנעו מזה. פי', שהגם שגבי אחרים הדבר אסור - משום גזל, דהמפסיד, אם היה יודע מתחלה שיפסיד לא היה מתרצה, וא"כ כל מה שהסכים לגורם מהתחלה הוא רק אסמכתא שלא מועלת להקנאה.